

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rigor Moderatus Doctrinæ Pontificiæ Circa Usuras A SS.
D. N. Benedicto XIV. Per Epistolam Encyclicam Episcopis
Italiæ Traditus**

Specimina ulteriora exhibens Moderationis Pontificiæ, à P. Concina violatæ

Zech, Franz Xaver

Ingolstadii, 1751

Art. 2. De Utilitate Contractuum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63780](#)

§. 17.

Æqualitas actibus permutatoriis propria (§. 12.) locum non habet in contractibus beneficis. Unde si in his æquals operæ, industriæ, commoditati merces constituatur, in aliud negotii genus transitur. (a) Nihil enim frequentius est, quam ut circa eandem rem diversissimi fiant contractus, de quibus tum ex conditionibus adjectis, tum ex intentione contrahentium judicari debet. (b)

*Aut con-
tractus
beneficies.*

(a) In summa sciendum est, Mandatum, nisi gratuitum sit, in aliam formam negotii cadere. Nam mercede constituta, incipit locatio & conductio esse, §. fin. Inst. de Mandat.

(b) Exemplum ponit ULPIANUS l. 1. §. 9. deposit. de eo, qui servum custodiendum conjecit in pistrinum: pro variis enim conventionis conditionibus, poterit ille agere vel ex conducto, vel ex locato, vel praescriptis verbis, vel actione depositi. Ubi GOTHOFREDUS lit. d. ex hac actionum varietate nctat, contractum innominatum dijudicari ex natura contractus nominati, cui magis convenit.

§. 18.

Esto, quod contractus ad regulas Charitatis & Justitiæ honestus sit: multa tamen, quæ intrinsecè inhonestæ non sunt, REIPUBLICÆ UTILIA. & ideo legibus positivis prohibita. Circa singulos igitur contractus intrinsecè honestos, REIPUBLICÆ UTILIA. consilenda sunt singularum Provinciarum Statuta. Hoc CONTRA- loco universim considerandum, an contractus, per quos pecunia collocatur ad lucrum, sicuti ad regulas Charitatis & utiles REI- JUSTITIÆ exacti, possunt esse intrinsecè honesti, ita similiter sint publica. utiles REIPUBLICÆ.

§. 19.

Ad commodiorem usum contractuum, qui humanae commerciatis vinculum sunt, non sufficit pretium vulgare, quo res cōhūmā omnes inter se conferuntur, æstimantur, ac invicem exæ. no

Diss. III.

B

quan-

10 CAP. II. De Pecun. collocanda ad lucrum per contractum.

quantur: sed introductum est etiam pretium, ut vocant *eminens*, ad quod omnia pretia vulgaria exiguntur, inque eo virtualiter continentur. Istud vocatur *Nummus*, seu *Pecunia*, quæ communem omnibus rebus in commercium humanum venientibus mensuram præbet.

§. 20.

Utilissima est Eminentis hujus pretii utilitas ex eo maximè elucet, quod dominio rerum introducto facilè evenire possit, ut aliqua re indigeam, quam alter possidet; ego verò nil habeam, quo alteri vicissim opus sit. Necessaria igitur & utilissima est aliqua quantitas, quæ cujusvis rei pretium in se contineat.

§. 21.

Pecunia, Ad hunc finem obtainendum selecta sunt quædam metalla nobiliora, non admodum frequentia, custodiae & statione apta, quæ simul sint substantiae valde compactæ, & divisionem in plurimas minutæ particulas admittant. Hæc omnia maximè in auro & argento reperiuntur, ex quibus metallis publica auctoritate cuduntur Nummi.

§. 22.

Rerum operarum Hujus pecuniæ aestimatio non tantum ad res omnes usui humano necessarias, sed etiam ad operas extensa est, quibus æquè ac rebus aliis pretium ponitur; cùm æquè utilis & necessaria mihi sæpe sit alterius opera, ac ejusdem res. Hanc mutuam indigentiam, qua unus ad petendas alterius operas, alter ad promerendas hujus pecunias compellitur, & recta societatis humanæ constitutio suadet, & ipsa DEI Providentia fovet, constituendo maximam divitiarum inæqualitatem, ut etiam virium animi & corporis diversitatem, inter ejusdem communitatis membra.

§. 23.

§. 23.

Cum Nummi æqualem & rebus & operis æstimationem *Pretium in se* contineant; igitur sicut prædia frugifera, ita & aliorum *in se con-* operas mihi frugiferas, & industriam fundo quovis feraciæ *tinens*; rem comparare ope nummorum possum, maximo eorum emolumento, qui operas & industriam præstare possunt, pecuniis autem indigent: imò maximo emolumento Reipu- blicæ, cui ejusmodi operæ possunt esse utilissimæ.

§. 24.

Nam ex eo, quòd pecunia in se contineat eminens re- *Quæ in-* rum omnium pretium, communique æstimatione exæque- *dustria*, tur operis & industria, quivis negotiorum humanorum non *juncta*, plane ignarus facilè perspiciet, in perficiendis illis operibus, quæ cum maximo lucro proprio maximam simul utilitatem Reipublicæ afferunt, tantum aut plus valere pecunias, quantum valet industria, quæ nisi pecuniis suffulciatur, ad magna molimina cum ingenti Reipublicæ detimento hebescit.

§. 25.

Dubium igitur non est, quin & lucri, & gloriæ, ex *Parit lu-* promota utilitate publica promeritæ, communio ad eum *crum pri-* pro rata pertineat, qui pecuniam suam junxit alienæ indu- *vatum, &* striæ. Hoc si fiat per actum permutteriorum ad Charitatis *emolu-* & Justitiæ leges exactum, impetrabitur simul lucrum pro- *mentum* prium, simul utilitas publica. Cùm autem sæpe Charitas *publicum.* actum beneficium non præcipiat, (§. 8.) vicissim lucri spes ad multa, quæ præcepta non sunt, animet: hinc utilissimum est Reipublicæ, dari contractus, per quos pecunia collocari possit ad lucrum, ne ex hoc defectu maxima Reipublicæ emolumenta retardentur.

Pecuniam
propriam
absconde-
re, inho-
nestum
est:

§. 26.

Vicissim laudem non merentur, qui pecunias otiosas accumulant. Natura & finis pecuniae non in eo consistit, ut in cistis abscondatur, sed ut per manus semper eat in circulum. Qui igitur pecunias suas reservat occultatas, iste tum sibi, tum communi bono est noxious. Communitati enim eripiuntur omnes illi Nummi, qui in tenebris otiosè latent: neque Res publica censi potest locuples, si cives privati occultos retinent thesauros.

Aere alieno se gra-
vare,

§. 27.

Commodum sine dubio quibusdam esset, si pecuniae semper illis abunde suppeterent ad faciendam mercaturam, ordinandas fabricas, & alia æquè lucrosa, ac Reipublicæ utilia opera. Molestem accidit, lucrique spem diminuit æs alienum. Qui ædificat domum suam impendiis alienis, quasi qui colligit lapides suos in hyeme. (a) Immerito tamen P. Daniel CONCINA (b) indignatur iis mercatoribus, qui ad negotiationes promovendas utuntur alienis pecuniis; vult potius, ut exerceant negotiationem propriis suis viribus respondentem. Lamenta hæc & consilia majorem vim non habent, ac si suaderet, ne quis iter faciat conductis equis: si proprios equos non habeat, pedes eat, aut domi maneat.]

(a) Eccli. XXI. 9.

(b) De contract. trin. Diff. V. c. 3. passim.

Sepe hone-
stum est,

§. 28.

Discrimen faciendum est, ad quos usus æs alienum im pendatur. Si quis hoc subsidio adjutus molitur opera toti communitati proficia, honestatis & utilitatis ratio suadet, se ære alieno gravare. Reipublicæ interest, ut erigantur maiores officinæ fabricandis rebus necessariis aptatae: commercia rite ordinentur: metalla, quæ DEUS non ad ornamenti

mon-

montium, sed ad usum hominum creavit, eruantur, artium, scientiarumque adjumenta ac monumenta constituantur &c. His plerumque unius hominis opes non sufficere, adeo verum est, ut non sine dolore videamus multos inchoatos artis & naturae conatus, qui ex defectu pecuniarum perfici non potuere.

§. 29.

Imò si opes unius hominis majoribus molitionibus sufficerent; Reipublicæ tamen interest, ut omne lucrum, quod exinde provenit, non ad unum solum vel paucos perveniat, sed ut plures fiant participes. Illis etiam ad lucrosa negotia patere debet via, qui animi dotibus non sunt prædicti, ut proprio Marte se foro possint ingerere, aut majoris momenti opera moliri. Aequè noxiū Reipublicæ est, si horum pecuniae delitescant, ac si aliorum, qui meliore sub sidere nati sunt, industria torpescat. Utiles igitur Reipublicæ sunt contractus, per quos aliquorum pecuniae jungantur aliorum industriae ad reportandum lucrum eum utilitate publica connexum, modò contra Charitatis & Justitiæ leges nihil committatur. Tali enim ratione præter innumera alia Reipublicæ emolumenta, excolitur Negotiatio, quæ est in urbe munus florentissimum; in publica re robur Imperii firmissimum; in universo orbe vinculum societatis jucundissimum. (a)

(a) Has tres propositiones anno 1749. 28. Januar. Iculenta oratione in Collegio Burdegalensi illustravit P. Antonius Sauret S. J. prout referunt Ephemerides Trivultenses ad ann. 1749. mens. Aug. pag. 1674.

§. 30.

Aliter sentire videtur P. Daniel CONCINA, (a) vehe- Unde ex- menter optans, ut divites agriculturam, textoriam, lana- plosis de- riam, scalpturam, aliásque jacentes artes erigant, ipsique ^{clamato-} _{ribus,} eas

14 CAP. II. De Pecun. collocanda ad lucrum per Contraditum.

eas exerceant, nec sat esse credant, si apertis scriniis, aliorumque ministerio collapsas instaurent. Rem magnam præstabit hic Author, si persuadeat. Certè surdas aures inveniet apud Germaniæ Nobiles. Veneremur Providentiam Divinam, quæ ad inveniendas, excolendásque artes, animos plebejorum frequenter efformat, simùlque paupertate industriam acuit: dum interim Nobiles, vel pecuniis eorum conatus fovent, vel præstantes animi dotes in sublimioribus Reipublicæ muniis occupant.

(a) Loc. cit. §. 3.

§. 31.

Conjuncti
genda
sunt unius
opera, &
alterius
pecunia.

Cùm igitur ex una parte natura non sua sponte res omnes proferat, neque in tanta copia, quanta omnibus ad vitæ socialis necessitatem, utilitatem, ac commoditatem sufficit, sed earum proventus industria humana promovendus sit; hæc autem industria sæpiissime subsidio pecuniario indigeat: ex altera parte dotes animi non æqualiter cum opibus distribuantur, & frequenter qui pecuniis abundant, aliis negotiis intenti, ad scientias & artes excolendas, vel tempore vel genio destituantur: hinc conjunctis viribus agendum, & ab uno dotes animi, ab alio opes cum aliis communicandæ sunt vi foederis, quo societas civilis conflata est. Hujus autem natura exigit, ut qui conjunctis viribus utilitatem publicam promovent, communis etiam lucri fiant participes.

Art. 3.

QUIS POS-
SIT ORDI-
NARE
CONTRA-
CTUS?

Princeps
ordinat
contra-
ctus,

§. 32.

Mutua communicatio operarum & pecuniarum fieri debet per contractus, qui sunt vinculum totius negotiationis humanæ. Itaque sicut iis, qui regunt civitatem, incumbit cura, ne rerum ad humanæ vitæ commoda necessiarum copia desit; ita iisdem incumbit, ordinare contractus, ad hanc copiam procurandam utiles. Cùm autem utilissimi ad hunc finem sint contractus, quibus pecunia ad lucrum